

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

1 De Dei vnitate, iudicio, & sacramento.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

ita contigerit, possent ad errorem reduci. ergo Ecclesia in talibus errare non potest.

¶ 2 Præ. Aug. dicit in epistola ad Hiero. qd si in scriptura canonica aliquid mendacium admittatur, nutabit fides nostra, quæ ex scriptura canonica dependet: sed sicut tenemur credere illud quod est in sacra scriptura, ita illud quod est communiter per Ecclesiam determinatum, vnde hæreticus iudicatur qui sentit contra determinationem conciliorum. ergo cõmune iudicium Ecclesiæ erroneum esse non potest, & sic idem quod prius.

RESPON. Dicendum, qd aliquid potest iudicari possibile secundum se consideratum, quod relatum ad aliquid extrinsecum impossibile inuenitur. Dico ergo, qd iudicium eorum qui præsent Ecclesiæ potest errare in quibuslibet, si personæ eorum tm respiciatur. Si vero consideretur diuina providentia, quæ Ecclesiam suam Spiritu sancto dirigit, vt non erret, sicut ipse promisit, Ioan. 14. quod Spiritus adueniens doceret omnem veritatem de necessarijs, scilicet ad salutem, certum est qd iudicium Ecclesiæ vniuersalis errare in his, quæ ad fidem pertinent, impossibile est. Vnde magis est standum sententiæ Papæ, ad quem pertinet determinare de fide, quam in iudicio profert, quàm quorumlibet sapientum hominum in scripturis opinioni. cum Caiphas, quàmuis nequam, tamē quia Pontifex, legatur etiam infcius propheta esse, Ioan. 11. In alijs vero sententijs, quæ ad particularia facta pertinent, vt cum agitur de possessionibus, vel de criminibus, vel de huiusmodi, possibile est iudicium Ecclesiæ errare propter falsos testes. Canonizatio vero sanctorum medium est inter hæc duo: quia tamen honor quem sanctis exhibemus, quædam professio fidei est, quæ sanctorum gloriam credimus, pie credendum est, quod nec etiam in his iudicijs Ecclesiæ errare possit.

AD PRIMVM ergo dicendum, qd Pontifex, cuius est canonizare sanctos, potest certificari de statu alius cuius per inquisitionem vitæ, & attestatiõnem miraculorum, & præcipue per instinctum Spiritus sancti, qui omnia scrutatur, etiam profunda Dei.

AD SECVNDVM dicendum, quod diuina providentia præseruat Ecclesiam, ne in talibus per fallibile testimonium hominum fallatur.

Finis noni quodlibeti.

INCIPIT QVODLIBET DECIMVM.

QVÆSTIO PRIMA.

QVÆSTIVM est de Deo, angelo, & anima.

¶ De Deo quæsitæ sunt tria.

¶ Primo, De eius vnitate.

¶ Secundo, De eius iudicio.

¶ Tertio, De eius sacramento.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum vnitas aliquid positue dicat in diuinis, & non remotionem tantum.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quod vnitas aliquid positue dicat in diuinis, & non

A remotionem tantum, secundum opinionem Magistri. Ex priuationibus enim non constituitur res aliqua: sed ex vnitatibus constituitur numerus, qui est res, cum sit species quantitatis. ergo vnitas non dicitur secundum priuationem tantum.

¶ 2 Præ. Numerus sequitur distinctionem. Si ergo vnitas, & numerus in diuinis non dicerent rem aliquam, non esset in diuinis realis distinctio, quod est hæresis Sabelliana.

¶ 3 Præ. Si vnitas, & numerus in diuinis dicuntur solummodo remotione: per vnitatem autem nihil aliud videtur remoueri quàm numerus, nec per numerum aliud quàm vnitas, sequitur quod vtrumque istorum in diuinis dicitur secundum negationem negationis: sed negatio negationis non est, nisi secundum rationem tantum. ergo vnitas, & numerus non essent realiter in diuinis, quod est inconueniens: & sic vnum & numerus aliquid positue dicunt in diuinis.

SED CONTRA. Omne quod prædicatur de aliquo, prædicatur de eo secundum propriam rationem: sed ratio vnus in negatione consistit. Est enim vnum, quod non diuiditur secundum Philosophum. ergo de Deo prædicatur secundum remotionem tantum.

¶ 2 Præ. Secundum Philosophum in 10. Meta. vni & multa opponuntur, sicut priuatio, & habitus: priuatio autem dicitur per remotionem tantum. ergo vnum, quod inter prædicta duo tenet locum priuationis dicitur per remotionem tantum.

¶ 3 Præ. Vnum supra ens, non addit aliquid secundum rem, quia sic res non esset vna per suam essentiam, addit ergo aliquid secundum rationem tantum: sed quod est secundum rationem tantum, vel est negatio, vel relatio. Cum ergo vnum supra ens non addat aliquam relationem, quia ad aliquid non dicitur, videtur quod addat negationem.

RESPON. Dicendum, quod vnum quod est principium numeri, de necessitate aliquid positue dicit in eo, cui attribuitur, quia cum ex vnitatibus numerus constituitur, nisi vnitas res aliqua esset, numerus res esse non posset, & sic non posset poni in aliquo genere tamquam species. Si ergo vnum, quod conuertitur cum ente, sit idem, quod vnum, quod est principium numeri, oportet quod etiam vnum, quod conuertitur cum ente, aliquid positue superaddat enti, & hoc concedit Auicenna. vnde vult, quod vnum, quod conuertitur cum ente, addat supra ens aliquid, quod ad gentis mensuram pertineat. Sed hoc non potest esse, quia cum vnum, quod conuertitur cum ente, de qualibet re dicatur, oportet quod etiam vnum, quod addit supra ens, sit vna, & sic, vel erit vna per aliquam vnitatem additam, & ita erit processus in infinitum, vel erit vna per essentiam suam, quod si est, stadium est in primo, vt. ens ipsum dicatur vnum per essentiam, non per aliquam rem additam. Sic ergo intelligendum est secundum opinionem Aristotelis, & Commentatoris eius, quod vnum, quod conuertitur cum ente non superaddit enti rem aliquam, sed solum negationem diuisionis: & sic huiusmodi vnum, & ponit aliquid in quantum in suo intellectu includit ens, & dicitur remotione quantum ad id, quod superaddit enti. Vnum vero, quod est principium numeri, quod superaddit enti aliquid de genere mensuræ, & similiter numerus cuius est principium, inueniuntur in rebus habentibus dimensionem, quia talis numerus causatur ex diuisione continui, & hic numerus. scilicet ex diuisione continui causatus, est subiectum Arithmetica, etiam secundum Auicennam.

Quodlib. S. Tho. I Nulla

Tex. cap. 9. 6. Phy. tex. com. 25. & 5. Meta. tex. com. 11. 16.

1. p. q. 11. a.

D. 79.

Nulla autem conditio propria rei corporalis potest dici de Deo, aut de aliqua substantia spiritali. Vnde fm hoc vnum & numerus, quæ continentur in genere quantitatis, non dicuntur de Deo, & de alijs substantijs incorporeis, sed solum vnum, quod conuertitur cum ente, & multitudo ei opposita: & ideo vnitas in diuinis non dicitur, nisi remotiue, quantum ad id, quod superaddit enti, quàmuis ponatur aliquid, secundum quod includit ens: est enim vnum ens indiuifum.

AD PRIMVM ergo dicendum, qd obiectio illa procedit de vno, quod est principium numeri.

AD SECUNDVM dicendum, qd obiectio illa procedit, si nullo modo vnum, & numerus aliquid ponent realiter in diuinis, ponunt autē ens, & rem distinctam, vel indistinctam quantum ad hoc, qd ens includitur in ratione vnus, vt dictum est.

AD TERTIVM dicendum, qd in ratione multitudinis includitur negatio rei, sed in ratione vnus negatio negationis, & rei simul: quod sic patet. Vnum enim est, quod non diuiditur, diuisio autem est, quæ negatur per vnum, quod conuertitur cum ente: oportet autem, qd sit talis, qd in omni diuisione saluetur, hæc autem est diuisio per affirmationem, & negationem, & ideo huius diuisionis negatio constituit rationem vnus. Est enim vnum, quod non diuiditur tali diuisione, qd sit accipere hoc, & non hoc, & sic vnum in quantum negat affirmationem, & negationem, simul est negatio rei, & negationis simul. Prædicta vero diuisio includitur in ratione multitudinis, & sic includitur ibi negatio rei, quia multa sunt, quæ sic diuiduntur, qd eorum vnum non est alterum.

ARTICVLVS II.

Vtrum Christus sit descendurus ad iudicium in terram.

4. d. 47. q. 1.
a. 1. q. 1. o.

AD SECUNDVM sic proceditur. Videtur qd Christus non sit descendurus ad iudicium in terram, quia super illud Psal. Dominus in templo sancto suo & c. dicit glō. Quod Deus in celo sedens, de bonis, & malis iudicat. ergo iudicium non est futurum in terra, sed in celo.

¶ 2. Præ. Ad dignitatem iudicis pertinet, qd iudicandi ad eum accedant, & non e conuerso: sed Christus est dignissimus iudex, cuius locus est celum. ergo homines ascendent illum, vt ibi iudicentur, non autem ipse in terram descendet homines iudicaturus.

¶ 3. Præ. Si iudicium sit in terra futurum, præcipue videtur quod sit futurum in valle Iosaphat, vt habetur Ios. 3. sed locus ille non posset tantam multitudinem hominum capere, & sic non est ibi futurum iudicium. ergo in nullo loco terra.

SED CONTRA est, quod dicitur 2. ad Thessa. 2. qd Christus in iussu, & in voce Archangelij, & in tuba Dei Descendet de celo, & ita videtur, qd iudicium in terra, non in celo sit futurum.

¶ 2. Præ. In iudicio cõparebunt nõ solum electi, sed etiam reprobi, qd habebunt corpora grossa, & grauiora: & sic non cõpetit eis locus cõlestis, sed terrestris, ergo iudicium nõ est futurum in celo, sed in terra.

RESPON. Dicendum, quod iudicium ordinatur ad retributionem præmiorum. Vnde secundum duplex præmiũ, scilicet animæ, & corporis, est duplex iudicium Dei. Vnum quo beatificat, vel damnat homines quo ad animam, & hoc iudicium per totum hoc tempus agitur. Aliud est iudicium quo præmiabuntur, vel punientur homines, etiam quantum ad corpora, & hoc iudicium fiet

post resurrectionem in fine tẽporis. Primum aut iudicium cõuenit Christo ratione diuinitatis, qd fm ratione humanitatis, quia sicut dicit Aug. super Io. Verbum Dei viuificat añas, sed verbum caro factũ viuificat corpora: vnde et Ioã. 5. dicit. Potestatis dedit ei iudicium facere, quia filius hominis est. Sic ergo vltimum iudicium est futurum in loco qui Christo comperit rone suæ humanitatis. scilicet circa terram illam, vbi natus est & passus, & reliqua humanitatis cõpleuit officia: propter quod dicit qd in valle Iosaphat iudicium est futurum, quia vallis illa subiacet monti Oliueti, vnde Christus ascendit in celo, vt sic ostendatur idem esse qd ascendit regnaturus, & qui descendit iudicaturus, fm illud Actuum. 1. Quemadmodum vidistis eum ascendentem in celum, ita veniet.

AD PRIMVM ergo dicendum, qd gl. illa loquitur de primo iudicio, quod comperit Christo rone diuinitatis, rone cuius et celum ei pro loco assignatur, non quia diuinitas loco claudatur, sed quia in celo præcipue inter ceteras corporeas creaturas apparent iudicia maiestatis diuina: vnde celum locus Dei dicitur, & sanctorum, qui Deo fruuntur.

AD SECUNDVM dicendum, qd accessus ad locum iudicis. i. ascensus in celum est premium quod ex iudicio reportatur, vnde debet iudicium leg. non precedere: non autē ita se habet ad iudicium humanum accessus ad locum iudicis, & ideo non est simile.

AD TERTIVM dicendum, qd in iudicio neg; Christus, necq; electi erunt in terra, sed solum reprobi. Christus enim & electi erunt in aere, fm illud 1. ad Thessa. 4. Rapiemur in nubibus obuiã Christo in aera: reprobi autē erunt nõ solum in valle illa, sed in regione circumquaque, vnde Christũ & electos videre poterunt tum rone altitudinis, tum rone claritatis.

ARTICVLVS III.

Vtrum species vini, quæ remanet in sacramento altaris post consecrationem, alij liquori commisceri possit.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur qd species vini, quæ remanet in sacramento altaris post consecrationem, alij liquori cõmisceri non possit, quia secundum Philof. in 1. de generatione, miscibilia sunt in misto potentia, non actu. si ergo illa species vini alteri liquori miscetur, post missionem nõ remanebit illa species in actu, sed deficiente specie deficit esse corpus, vel sanguis Christi: sed hoc est inconueniens, quia fm Philof. quæ sunt miscibilia, sunt etiam separabilia, & sic illa species alicui liquori admixta poterit iterum separari, qua separatione facta erit ibi verum corpus Christi cũ ea, vel sanguis, cum tandiu corpus, vel sanguis Christi sit sub specie, quandiu species est, & sic sanguis Christi de nõ nõ incipiet esse sub specie vini alio modo, quam per consecrationem, quod etiam est inconueniens, ergo & illud ex quo sequitur, scilicet quod species vini post consecrationem alteri liquori miscetur.

SED CONTRA. Forma misti est forma accidentialis: sed accidens superueniens non corrumpit substantiam: ergo post missionem speciei cum aliquo liquore, adhuc remanet ipsa species, & sic non sequitur inconueniens prædictum.

RESPON. Dicendum, qd qdã dicunt, illis speciebus nullo modo posse admisceri aliquẽ liquorẽ, qd tantum sub totis illis speciebus desinat esse sanguis Christi: & hoc iõ, quia mutatis speciebus nõ remanet ibi veritas

ritas sanguinis Christi: per additionem enim cuiuscunque liquoris sit alia quantitas, quæ subsistit in illo sacramento alijs accidentibus, sit enim maior quantitas, & sic non remanet ibi sanguis Christi. Sed hoc non videtur verum, quia species quæ in sacramento post consecrationem remanent, eodem modo corrumpuntur, & non aliter quàm accidisset de substantijs præexistētibus, quorum species manēt, sicut ad sensum patet, quod interimatur & alijs modis transmutentur omnino, sic accidisset de substantia panis, aut vini ante consecrationem. Cōstat autem per admissionem vnius guttæ aquæ non fuisse totum vinum destructum: unde nec propter hoc tota species vini corrumpitur post consecrationem, nec oportet si augetur quantitas quod propter hoc sit ibi alia species. Nam ipsa additio non tollit essentiam dimensionis, sed variat terminationem eius quæ quædam variatur non solum per additionem, sed etiam per diuisionem: unde si talis variatio sufficeret ad hoc, quod desineret esse sub speciebus corpus, vel sanguis Christi, sequeretur quod per diuisionem specierum similiter esse desineret, quod patet esse falsum. & id dicendum, quod aliqua admixtio alterius liquoris facit ut totaliter desinat esse sanguis Christi sub speciebus, & aliqua non, sed solum sub parte specierum. Si enim esset substantia vini ibi, si alius liquor in magna quantitate admisceretur, totaliter illud vinum corrumpere, & desineret eē vinum, si liquor admixtus esset alterius speciei, uel desineret esse hoc vinum si esset eiusdem speciei. Si autē alius liquor in parua quantitate admisceretur, non posset illius liquoris permissio ad totum vinum peruenire, sed ad aliquam partē eius quam uariaret, uel fm speciei, si eēt alterius speciei, quam per missionē nō totaliter amitteret: uel fm numerū, si esset eiusdem speciei uel speciei suam per missionē totaliter amitteret, sicut gutta aquæ proiecta in amphoram vini. Sic ergo si speciei post consecrationem fieret tanta permissio extranei liquoris, quæ sufficeret ad totam substantiam vini corrumendam, sic ibi desineret esse sanguis Christi sub totis speciebus: si autem non sit tanta permissio, desinit esse sub parte. Nam dato quod ille liquor permissus in speciem vini mutetur, non tamen conuerteretur in sanguinem Christi.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod facta permissione speciei cum alio liquore, non remanet species eadem uel secundum speciem, uel fm numerum, uel secundum totum, uel secundum partem. & sic sub toto, uel sub parte non remanent sanguis Christi, sed substantia vini: nec ē facta separatione denuo erit ibi sanguis Christi, quia miscibilia quæ separantur a misto, nō redeunt eadē numero, sed eadē specie.

AD SECVNDVM quod in cōtrarium obijcitur, dicendum quod forma missionis dupliciter potest intelligi. Vno modo forma, per quam corpus mistū in specie collocatur, & sic est forma substantialis: per hunc enim modum forma lapidis dicitur forma misti. Alio modo, dicitur forma misti qualitas quædam media resultans ex simplicibus qualitatibus cōmixtis. Cū ergo dicitur quod forma accidentalis substantiam non destruit, posset dici quod uerum est, tamen destruit accidentia, & sic species sacramentales, quæ sunt accidentia, post cōmissionē non manent: sed hæc solutio non est secundum ueritatem. Nam forma missionis eū sit quædam qualitas media, non permutat nisi simplices qualitates ex quibus componitur: species autem sacramentales non destruantur quibuscunq; quali-

A ratiobus variatis: quia si odor vini, uel color mutaretur, nō propter hoc desineret ibi esse sanguis Christi, nisi dimensiones quæ cæteris accidentibus subsunt, vicem substantiæ gerentes secundum essentiam destruerentur, quod aliter accidere non potest, quàm accidere de substantia vini, si ibi esset: & ideo aliter dicendum est, quod accidens non corrumpit subiectum effectiue, sed dispositiue. Posita enim qualitate, quæ est necessaria dispositio ad formam ignis, scilicet calore in summo, remouetur forma aeris: & similiter posita media qualitate, quæ est necessitas ad formam misti, auertur forma corporis simplicis.

QVÆSTIO II.
ARTICVLVS IIII.

Verum duratio Angeli habeat prius, & posterius.

DEINDE queritur de Angelo, utrum duratio Angeli habeat prius, & posterius. videtur quod sic. In eo enim cuius duratio nō habet prius, & posterius, idem est esse, & fuisse. Si ergo in duratione Angeli non est prius, & posterius, idem erit Angelū esse, & fuisse: sed hoc est impossibile, quia Deus potest facere, quod Angelus nō esset, cū non possit facere, quod nō fuerit, ergo inconueniens est dicere, quod in duratione Angeli non sit prius, & posterius.

C 2 Præ. Nullum creatū est infinitū in actu: sed duratio Angeli est infinita ex parte post, ergo nō est tota simul in actu, & ita est ibi prius, & posterius.

C 3 Præ. Mensura debet esse proportionata mensurato: sed esse Angeli est finitum in actu, ergo esse, quod est eius mensura, est finitum, & sic idem, quod prius.

C 4 Præ. Ratio æternitatis in hoc perscitur, quod est tota simul, quia fm Boet. in 3. de consolatione, æternitas est interminabilis uita tota simul, ac perfecta possessio. si ergo æuum, quod est Angeli duratio, non habeat prius, & posterius, non uideatur ab æternitate differre.

SED CONTRA. Secundum Philosophum in 4. phys. Propter prius, & posterius in motu, est prius, & posterius in tempore, quod mensurat motum: sed in esse Angeli nō est aliquis motus, nec illud esse aliquo modo motui subiacet, ergo in æuo, quod est eius mensura, non est prius, & posterius.

C 2 Præ. Tempus nihil aliud est, quàm numerus prioris, & posterioris. Si ergo in æuo sit numerare prius, & posterius, æuum nihil differt a tempore.

RESPON. Dicendum, quod de re aliqua possumus loqui dupliciter. Vno modo, secundum quod est in rerum natura. Alio modo, secundum quod est in consideratione nostra. Primo modo accipitur substantia rei cum omnibus suis dispositionibus, & operationibus, quia sine his substantia non inuenitur in rerum natura: sed secundo modo potest accipi substantia absque suis dispositionibus, quia consideratio substantiæ non dependet a consideratione suarum dispositionum. Accipiendo ergo mensuram durationis secundum primum modum, sic soli Deo competit duratio, quæ sit tota simul, & nō alicui creature, eo quod solus Deus est immutabilis quantum ad essentiam, & quantum ad omnia, quæ circa essentiam considerari possunt. Qualibet autem creatura est variabilis, uel secundū substantiam, uel secundum aliquam dispositionem, aut operationem: & secundum hoc August. 21. q.

Quodlib. S. Tho. I 2 ad